

ALIJANSA UNIVERZITETA CENTRALNE I ISTOČNE EVROPE (ACEU) KAO PRIMER RAZVOJA REGIONALNE MEĐUUNIVERZITETSKE SARADNJE

Aleksandar Andrejević¹, Slobodan Rakić², Petar Mitić³

^{1,3} *Univerzitet Educons, Fakultet poslovne ekonomije, Sremska Kamenica*

² *Univerzitet Educons, Fakultet za uslužni biznis, Sremska Kamenica*

¹aauc@educons.edu.rs, ²rakic@edcons.edu.rs, ³petar.mitic@gmail.com

1. UVOD

Međunarodna saradnja, u najširem smislu, predstavlja značajan faktor razvoja, a u današnje vreme i opstanka, svakog univerziteta. Obuhvatajući najrazličitije oblike, od realizacije zajedničkih projekata, naučnih skupova, preko mobilnosti nastavnog kadra i studenata, međunarodna saradnja je neizostavni deo funkcionisanja svakog univerziteta, i njegov osnovni izvor konkurentnosti.

Regionalno povezivanje, pre svega, razvijalo se kroz sam proces evolucije univerziteta tokom proteklih pedeset godina. Sve je uticajni trend preorijentacije sa tradicionalne funkcije univerziteta, fokusirane prvenstveno na predavanje i prenošenje znanja, i u ograničenom smislu, na istraživanje, na regionalno povezivanje. Sama suština univerziteta prelazi sa želje da se poveća opšti nivo visokoobrazovanog stanovništva na rastuću potrebu da se celokupno obrazovanje i naučno – istraživački rad usmeri na ekonomske i socijalne ciljeve, specifične za određeni region. U stručnoj javnosti zastupljeno je mišljenje da je regionalno povezivanje univerziteta, praćeno razvojem ekonomije znanja, jedan od direktnih generatora regionalnog ekonomskog i društvenog razvoja.

“Postepeni razvoj sektora visokog obrazovanja u pravcu regionalnog povezivanja, praćenog pojavom masovnog školovanja i celoživotnog učenja, uz opadanje broja i visine državnih stipendija, dovodi do razvitka sve oštrije konkurencije među univerzitetima, zbog koje su prinuđeni da se vode samostalnim stvaranjem profita.”[1] Samim tim okreću se sve bližem povezivanju sa preduzećima, industrijom, lokalnim i regionalnim vlastima i nevladinim sektorom, ali i sa drugim univerzitetima, sa kojima traže najraznovrsnije tačke saradnje, sa ciljem poboljšanja celokupnih performansi.

2. REGIONALNE MEĐUUNIVERZITETSKE ORGANIZACIJE

Prvenstveno posmatrajući region centralne i istočne Evrope, gore pomenuta koordinacija i udruživanje univerziteta tek je u prethodnom periodu ozbiljnije krenula da, suštinski, ulazi u ovu problematiku. Beleže se ozbiljni pomaci na ovom polju, univerziteti formiraju različite organizacije kojima je cilj da povežu univerzitete i formiraju visok nivo akademske, naučne i društvene saradnje koristeći upravo istorijske i kulturne specifičnosti regiona.

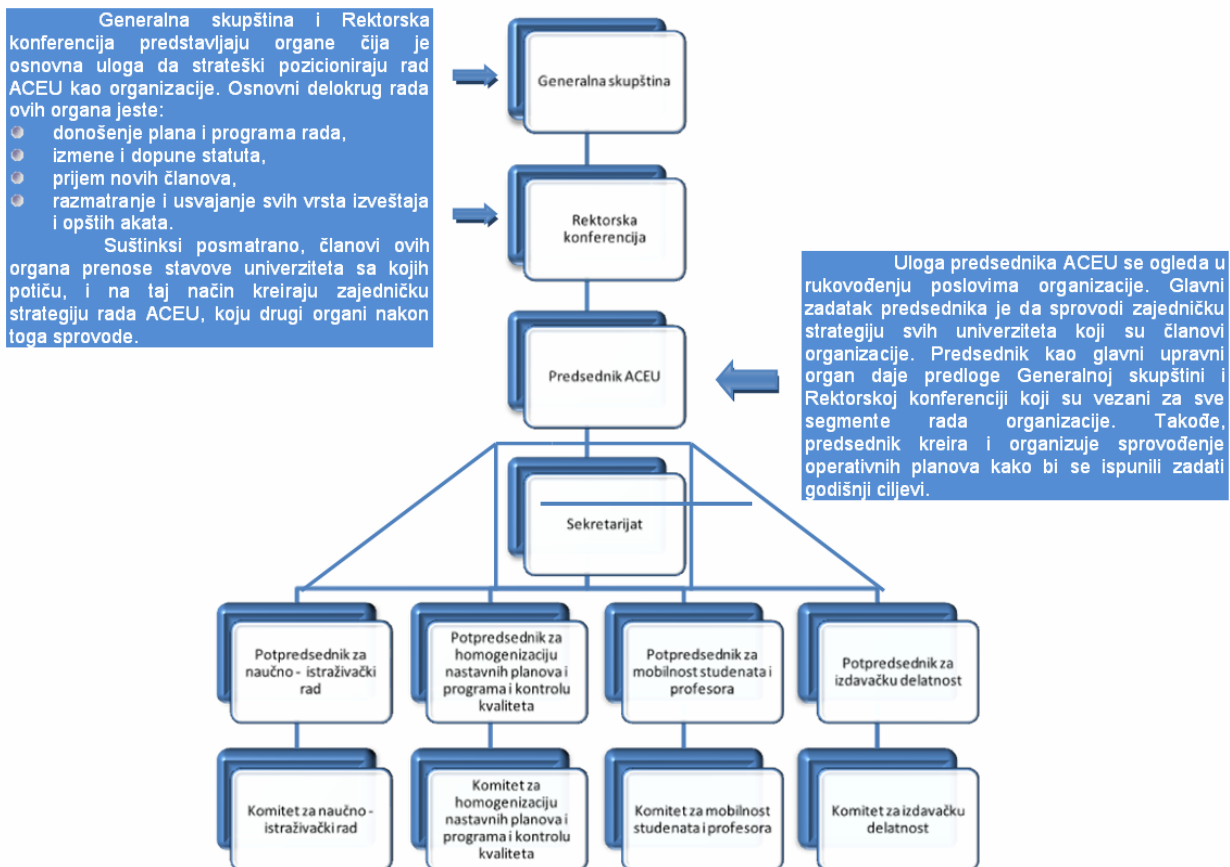
Takva organizacija je i *Association of Carpathian Region Universities (ACRU)* [2] koja je osnovana 1994. godine upravo sa ovim ciljem, i danas obuhvata dvadesetčetiri univerziteta iz šest zemalja. Takođe značajna organizacija ovog tipa, kojoj je cilj da se olakša prekogranična akademska i naučna saradnja, promocija dobrosusedskih odnosa i poštovanje ljudskih prava je *Balkan Universities Network* [3], formirana od strane jedanaest univerziteta iz sedam zemalja 2006. godine.

Organizacije međuuniverzitetske saradnje se povezuju po različitim osnovama. *Danube Rectors' Conference (DRC)* [4] je platforma osnovana 2007. godine i obuhvata sedam univerziteta iz pet zemalja koji su koordinatori platforme, dok ukupno pedesetjedan univerzitet čini puno članstvo DRC-a. Osnivači su formirali platformu gde fakulteti, instituti, departmani, grupe i pojedinci mogu da prezentuju svoje ideje za istraživanje i aktivnosti. Platforma DRC takođe omogućava promovisanje najrazličitijih diplomskih i post-diplomskih programa.

U eri gde moderne tehnologije prodiru u svakodnevicu svakog poslovnog, ali i privatnog, okruženja, razumljivo je i kreiranje mreže *Alpe Adria Initiative Universities' Network* (ALADIN) [5], koja je formirana 2005. godine. Danas povezuje 12 univerziteta članova, i četiri pridružena člana. Mreža je formirana sa željom da se ojača saradnja između univerziteta članova, pre svega kroz razvoj e-biznisa, e-vlade, e-zdravstva, e-učenja, e-logistike i kroz druge, najrazličitije platforme informacionih i komunikacionih tehnologija.

3. ORGANIZACIONA STRUKTURA ACEU

U svakoj organizaciji, jedan od najbitnijih elemenata za uspešno ostvarivanje ciljeva predstavlja sistem upravljanja, odnosno sistem donošenja odluka. Princip odlučivanja u Alijansi univerziteta centralne i istočne Evrope (ACEU) je morao početi od činjenice da organizaciju čini devet nezavisnih univerziteta²⁹, koji imaju svoj sistem donošenja odluka, i da svi značajniji projekti moraju da prođu kroz njihove interne procedure. Međutim, kod većine univerziteta članova postoji dosta sličnosti u sistemima donošenja odluka, pa je bilo moguće, bez značajnijih poteškoća, kreirati organizacionu strukturu koja efikasno upravlja projektima ACEU.

Shema 1. Organizaciona struktura ACEU³⁰

Pored predsednika u okviru organizacione šeme ACEU, svake godine vrši se i izbor četiri potpredsednika, od kojih svako ima specifičan delokrug rada i koji su u direktnoj komunikaciji sa Predsednikom i Sekretarijatom organizacije, kako bi kreirali akcione planove i sprovodili ih u zadanom roku. Potpredsednici imaju zadatak da organizuju rad i upravljaju sa po jednim komitetom iz jedne od četiri definisane oblasti raspodeljene komitetima.

²⁹ za spisak univerziteta članova ACEU pogledati sledeći link: www.aceu-edu.org/members

³⁰ za više informacija o organizacionoj strukturi pogledati Statut Alijanse univerziteta centralne i istočne Evrope

Sekretarijat organizacije predstavlja organ čiji je osnovni zadatak da, u dogovoru sa predsednikom i potpredsednicima, koordinira radom komiteta i prati projekte koji su u fazi razvoja, ili u fazi implementacije. Takođe, Sekretarijat je zadužen da omogući što bolju komunikaciju između članova, kao i da priprema rad svih organa ACEU, da bi se eliminisali problemi geografske udaljenosti i/ili nedostaci elektronske komunikacije. Uloga Sekretarijata organizacije je ključna pri povezivanju svih članica organizacije i u budućem periodu će efikasnost komunikacije, razvojem namenskog softvera, biti među glavnim prioritetima ovog organa.

Organizaciona šema je od nastanka organizacije pretrpela određene promene u cilju poboljšanja efikasnosti i efektivnosti rada. Nakon formiranja organizacije uočen je problem kod funkcionisanja komiteta čiji su članovi bili iz različitih država. Na drugom kongresu ACEU u Skoplju je pronađeno rešenje, gde bi jedan univerzitet organizovao rad jednog komiteta kako bi se smanjili problemi geografske udaljenosti, smanjili troškovi i izbegle teškoće u komunikaciji.³¹ Nakon kraćeg vremena, uočeno je značajno poboljšanje u operativnom radu jer su komiteti bili u stanju mnogo brže da izvršavaju zadatke.

4. PROJEKTI ALIJANSE UNIVERZITETA CENTRALNE I ISTOČNE EVROPE

Alijansa univerziteta centralne i istočne Evrope nastala je kao proizvod vizije njenih osnivača, koji su želeli da se saradnja univerziteta u regionu podigne na jedan viši nivo. Većina projekata, koji se odvijaju u okviru ACEU, predstavljaju pionirske, ali esencijalne pomake ka širokoj saradnji i internacionalizaciji univerziteta članova. Sa jasno uokvirenim regionalnim pristupom, dosadašnji rezultati rada su se pokazali kao veoma zadovoljavajući, i u tom smislu je na drugom kongresu ACEU odlučeno da se saradnja na započetim projektima nastavi i da se, takođe, pokrenu novi, koji bi dodatno pospešili saradnju.

Projekti ACEU o kojima će biti reči su:

1. Univerzitetske sportske igre – ACEU 2011 (University Sports Games – ACEU 2011)
2. Master studije zelene ekomonije (Green Master)
3. Climate Change, Economic Development, Environment and People Conference (CCEDEP 2011); Round table „Transformation into Innovative and Knowledge Society: Perspectives of the EU's Danube Strategy“
4. ACEU Scientific Journal

Glavni cilj Univerzitetskih sportskih igara jeste da ohrabri masovni razvoj i promociju sporta među studentskom populacijom, uzimajući u obzir afirmaciju međunarodne saradnje u polju univerzitetskog sporta.[6] Ovaj sportski događaj, održan u Novom Sadu u periodu od 18.08. do 21.08.2011. godine, privukao je veliku pažnju i interesovanje lokalnih, pokrajinskih i republičkih institucija, kao i veliki broj medija, od kojih je dobijena značajna podrška. Ukupno je učestvovalo dvanaest univerziteta sa oko dvestinedvadeset učesnika igara. Organizator ovog sportskog događaja bio je Educons univerzitet. „Za uspešni izvršenje određenog sportskog događaja, bilo je neophodno utvrditi pojedinačnu odgovornost izvršilaca aktivnosti koje direktno utiču na ostvarivanje planiranih ciljeva.“[7] Za tu svrhu oformljena je profesionalna organizaciona struktura menadžmenta sportskih događaja, koju su činili šezdesetpet profesora, asistenata, sudija, redara, volontera i drugih. Discipline u kojima su se takmičili sportisti su bile: mini fudbal, basket, odbojka na pesku i atletski sportovi kao što su skok u dalj, trčanje na 5000, 3000 i 100 metara u muškoj i ženskoj konkurenciji. Pored takmičarskog dela, u okviru Univerzitetskih sportskih igara održan je i međunarodni okrugli sto na temu „Trenutno stanje i perspektive sporta na univerzitetima“.

Međunarodna naučna konferencija CCEDEP 2011 predstavlja projekat ACEU koji je realizovan u organizaciji Educons Univerziteta, u saradnji sa ostalim članicama ACEU, u periodu od 14.09. do 16.09.2011. godine u Master centru Novosadskog sajma. Konferencija je privukla devedesetsedam autora i preko četrdeset naučno-istraživačkih radova iz petnaest država sa pet kontinenata. Značaj konferencije se, takođe, ogleda i u podršci pokrajinskih i

³¹ Za više informacija pogledati zapisnik sa drugog kongresa ACEU

republičkih institucija, koje su uvidele važnost skupa ove vrste. Ukupno je bilo četiri panela gde su prezentovani rezultati istraživanja iz klimatskih promena, održivog razvoja, zaštite životne sredine i drugih oblasti. Takođe, pored CCEDEP konferencije paralelno je održan i međunarodni okrugli sto pod nazivom „Transformation into Innovative and Knowledge Society: Perspectives of the EU's Danube Strategy“ koji je organizovan u saradnji sa „The New Club of Paris“ i uz podršku Evropske komisije.

Zajedničke master studije iz Zelene ekonomije predstavljaju jedan od najznačajnijih projekata ACEU. U aprilu 2010. godine, na skupu Alijanse na univerzitetu u Prešovu doneta je odluka da se započne kreiranje jednog potpuno novog zajedničkog master programa koji bi, kada se razvije, bio izvođen na svakom univerzitetu koji je član Alijanse. Pored toga što program ovih master studija uvodi jedan moderan pristup ekonomskoj nauci na ovim prostorima, on takođe uvodi i nov pristup u pokretljivosti studenata između univerziteta koji su članovi ACEU. Studije na ovom programu će se izvoditi tako što će svaki student slušati po jedan semestar na četiri različita univerziteta, u zavisnosti od strukture programa koju izabere. Cilj ovog načina izvođenja nastave je da se u potpunosti implementiraju principi Bolonjske deklaracije o pokretljivosti studenata i nastavnog kadra kako bi se dobilo što šire znanje i stekla različita iskustva iz oblasti za koju se student obrazuje. Nastava bi u potpunosti bila izvođena na engleskom jeziku i realizacija programa bi trebalo da počne u toku 2012. godine.

U okviru izdavačke delatnosti ACEU, oformljen je tim na univerzitetu Spiru Haret u Rumuniji, koji je u završnoj fazi izdavanja prvog broja naučnog časopisa ACEU. Časopis, koji se kreira u saradnji sa svim univerzitetima koji su članovi Alijanse, će se baviti pretežno ekonomskim pitanjima i cilj je da on, u srednjem roku, dođe do SSCI Tompson-Reuters liste. Sedište komiteta za izdavačku delatnost se nalazi na Spiru Haret univerzitetu, dok će članovi naučnog i uređivačkog odbora biti najjemenitiji stručnjaci ne samo sa univerziteta koji su članovi ACEU nego i šire.

5. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Model organizacije Alijanse univerziteta centralne i istočne Evrope može da predstavlja model regionalne saradnje za evropske univerzitete srednje i male veličine. Nastanak i razvoj organizacija ovog tipa će, po mišljenju autora, zasigurno doprineti razvoju nastavnog i naučnog rada univerziteta članica. Podela resursa između malih i univerziteta srednje veličine u regionu može da im omogućiti da ojačaju svoje naučno-istraživačke i nastavne kapacitete kako bi bili u stanju da odgovore izazovu velikih univerzitetskih centara sa širokim kapacitetima.

6. LITERATURA

- [1] Gal, Z. (2011) *Regionally Engaged Universities in Central and Eastern Europe: adapting European models and best practices in Hungary*, International Journal of Higher Education and Democracy, Vol. 2.
- [2] <http://acru.uvlf.sk/>
- [3] http://www.auth.gr/inter/memberships/contents/balkan-network_el.html
- [4] <http://www.d-r-c.org>
- [5] <http://www.aladin.units.it/>
- [6] Round Table "Current state and future perspectives of sports on universities", Report page 1
- [7] Andrejević, A., Grubor, A., "Menadžment Događaja", Fakultet za uslužni biznis (2007), str. 226
- [8] <http://www.aceu-edu.org>
- [9] Statut Alijanse univerziteta centralne i istočne Evrope
- [10] Minutes from the second congress of the ACEU, 14. – 16. oktobar 2011., Skopje, Macedonia